

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЧЕРНІГІВСЬКИЙ КОЛЕГІУМ»
ІМЕНІ Т. Г. ШЕВЧЕНКА**

**НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ІСТОРІЇ ТА
СОЦІОГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН ІМЕНІ О. М. ЛАЗАРЕВСЬКОГО**

Кафедра всесвітньої історії та міжнародних відносин

**КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
НА ТЕМУ:**

**«КАНАДА ТА ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СОЮЗ: СТРАТЕГІЧНЕ
ПАРТНЕРСТВО В УМОВАХ СУЧАСНИХ ГЕОПОЛІТИЧНИХ
ВИКЛИКІВ»**

Галузь знань: 03 Гуманітарні науки

Спеціальність: 032 Історія та археологія

Освітній рівень: бакалавр

Виконала:

Костирко Надія Юріївна,
студентка 41 групи

Науковий керівник:

Стрілюк Олена Борисівна,
кандидат історичних наук, доцент

Рецензент:

Токарев Сергій Анатолійович,
кандидат історичних наук,
доцент кафедри історії України,
археології та краєзнавства

Роботу подано до розгляду _____ 2025 року.

Студент	_____	<u>Надія КОСТИРКО</u>
	(підпис)	(прізвище та ініціали)

Науковий керівник	_____	<u>Олена СТІЛЮК</u>
	(підпис)	(прізвище та ініціали)

Рецензент	_____	<u>Сергій ТОКАРЄВ</u>
	(підпис)	(прізвище та ініціали)

Кваліфікаційна робота розглянута на засіданні кафедри

всесвітньої історії та міжнародних відносин

(назва кафедри)

протокол № 8 від 22.05.2025 року _____

Студент допускається до захисту цієї роботи в екзаменаційній комісії.

Завідувач кафедри	_____	<u>Костянтин ЯЧМЕНІХІН</u>
	(підпис)	(прізвище та ініціали)

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ	4
ВСТУП.....	5
 РОЗДІЛ 1. ІСТОРИЧНІ ТА ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПАРТНЕРСТВА	10
1.1. Історичний контекст розвитку відносин Канади та ЄС	10
1.2. Нормативно-правова база співробітництва	13
1.3. Цілі та принципи стратегічного партнерства між Канадою та ЄС.....	17
 РОЗДІЛ 2. КЛЮЧОВІ НАПРЯМИ ТА СУЧАСНИЙ СТАН СТРАТЕГІЧНОГО ПАРТНЕРСТВА	20
2.1. Торговельно-економічне співробітництво	20
2.2. Політичний діалог та співпраця у сфері міжнародної безпеки.....	22
2.3. Культурні та освітні обміни як елемент «м'якої сили»	25
 РОЗДІЛ 3. ГЕОПОЛІТИЧНІ ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СТРАТЕГІЧНОГО ПАРТНЕРСТВА	28
3.1. Вплив зміни міжнародного порядку на відносини Канади та ЄС	28
3.2. Напрями поглиблення співпраці	30
3.3. Стратегічне бачення: пріоритети розвитку партнерства на майбутнє	32
 ВИСНОВКИ	35
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ	38
ДОДАТКИ.....	45

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

ЄС	—	Європейський Союз
НАТО	—	Організація Північноатлантичного договору
CETA	—	Всеосяжна економічна та торговельна угода
SPA	—	Угода про стратегічне партнерство
МСП	—	Малі і середні підприємства
ООН	—	Організація Об'єднаних Націй
MRA	—	Угода про взаємне визнання
NCSS	—	Національна стратегія кібербезпеки
GCTF	—	Глобальний антитерористичний форум
G7	—	Група семи
D-CA	—	Делегація Європейського парламенту

ВСТУП

Актуальність теми. Стратегічне партнерство між Канадою та Європейським Союзом є важливим елементом сучасної системи міжнародних відносин, особливо в умовах посилення глобальних геополітичних викликів. Незважаючи на географічну віддаленість, Канаду та ЄС об'єднують спільні цінності: демократія, повага до прав людини, верховенство права, багатокультурність і прагнення до мирного врегулювання конфліктів. Ці цінності становлять фундамент двосторонньої взаємодії, яка охоплює політичну, безпекову, економічну, культурну та гуманітарну сфери. У ХХІ ст. співпраця значно активізувалась, зокрема завдяки укладенню ключових міжнародних угод – Всеосяжної економічної та торговельної угоди (СЕТА) та Угоди про стратегічне партнерство (SPA).

Особливе значення дослідження теми набуває у контексті трансформації міжнародного порядку, спричиненої, зокрема, війною росії проти України, зростанням авторитаризму, економічною нестабільністю та викликами цифрової доби. Аналіз відносин Канади з ЄС у цьому контексті дозволяє краще зрозуміти механізми трансатлантичного партнерства, оцінити його потенціал і виявити перспективи подальшої співпраці.

Метою роботи є дослідження змісту, динаміки та пріоритетів стратегічного партнерства між Канадою та Європейським Союзом у контексті сучасних глобальних змін.

Досягнення поставленої мети передбачає вирішення наступних **завдань**:

- Проаналізувати джерельну базу та стан наукової розробки проблеми стратегічного партнерства між Канадою та Європейським Союзом.
- Визначити історичні передумови та основні етапи розвитку відносин між Канадою та ЄС.
- Охарактеризувати нормативно-правову основу, стратегічні цілі та принципи двосторонньої взаємодії.

- Дослідити ключові напрями співпраці в економічній, безпековій, культурній та освітній сферах.
- Оцінити вплив сучасних глобальних викликів на характер партнерства й окреслити його перспективи на майбутнє.

Об'єктом дослідження є зовнішньополітична діяльність Канади в контексті формування та розвитку стратегічного партнерства з Європейським Союзом.

Предметом дослідження є основні форми, напрями й механізми взаємодії між Канадою та ЄС, зокрема участь у міжнародних організаціях, укладання двосторонніх угод, а також спільна реалізація ініціатив у сферах безпеки, економіки, культури та прав людини.

Хронологічні рамки роботи охоплюють період від середини XX ст., коли між Канадою та європейськими інтеграційними структурами було встановлено перші політичні та економічні контакти, до сьогодення. З метою повнішого розуміння витоків двосторонніх відносин нижню хронологічну межу дослідження розширено до колоніального періоду, що дозволяє врахувати історичний контекст формування зв'язків між Канадою та країнами Європи.

Територіальні межі роботи охоплюють суверенну територію Канади та держави-члени Європейського Союзу в сучасних геополітичних межах.

Методологічну основу дослідження становить принцип історизму, що передбачає аналіз явищ у їхньому історичному розвитку й контексті. У дослідженні застосовано також **методи** історико-порівняльного, хронологічного аналізу, а також елементи системного, міждисциплінарного та аналітичного підходів.

Наукова новизна роботи полягає в комплексному аналізі змісту і пріоритетів стратегічного партнерства між Канадою та ЄС на тлі новітніх глобальних трансформацій. У роботі зроблена спроба періодизації ключових етапів партнерства.

Практичне значення роботи полягає в можливості використання результатів дослідження у викладанні всесвітньої історії, міжнародних відносин,

європейських студій, а також як підґрунтя для подальших наукових досліджень трансатлантичного співробітництва.

Апробація результатів роботи. Основні положення, висновки та результати роботи були представлені на науковій конференції молодих учених та студентів Навчально-наукового інституту історії та соціогуманітарних дисциплін імені О. М. Лазаревського Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка (Чернігів, 2025). У межах виступу було обговорено цінності та цілі стратегічного партнерства між Канадою та Європейським Союзом, а також ключові напрями, сучасний стан і перспективи подальшого розвитку двосторонніх відносин.

Було взято участь у дебатах про стратегії розвитку Європи та світу. Захід відбувся в рамках реалізації проєкту «Європа та європейці у світлі змагань інтелектуальних традицій» (програма Erasmus+ напряму Jean Monnet № 101127471, ERASMUS-JMO-2023-MODULE).

Джерельна база роботи. У процесі написання кваліфікаційної роботи використано розгалужену систему джерел, що дозволила комплексно проаналізувати становлення і розвиток стратегічного партнерства між Канадою та Європейським Союзом. Джерельна база охоплює нормативно-правові документи, міжнародні угоди, офіційні стратегії, звіти міжнародних організацій, статистичні матеріали, а також публікації в авторитетних засобах масової інформації [11; 21; 25; 30].

Серед основних документальних джерел ключове місце займають міждержавні угоди, які регламентують сучасний формат співпраці, – Всеосяжна економічна та торговельна угода (СЕТА) [35; 37], Угода про стратегічне партнерство (SPA) [47]. Вони відображають інституційну основу взаємодії між Канадою та ЄС та регламентують політичні, економічні й безпекові аспекти співпраці.

Значну частину джерельної бази становлять документи з питань цифрової та кібербезпеки, що відображають нові напрямки партнерства: National Cyber

Security. Canada's Vision for Security and Prosperity in the Digital Age (2018) та National Cyber Security Action Plan 2019–2024 [23; 24; 31].

Аналітичні звіти міжнародних організацій доповнюють документальний масив. Зокрема, використано матеріали EU–Canada relations. Topical Digest (2023) та дослідження An analysis of the implementation of the EU-Canada Comprehensive Economic and Trade Agreement (CETA) (2022), підготовлене міжнародною групою авторів (Julian Hinz та ін.).

Використано матеріали офіційних сайтів урядових та європейських структур, а також публікації провідних інформаційних агенцій. Серед них – BBC Україна, Укрінформ, що містять актуальні факти та коментарі щодо стану і перспектив співпраці.

Отже, джерельна база дослідження є репрезентативною, охоплює офіційні, аналітичні та статистичні матеріали, що забезпечують достатнє підґрунтя для вивчення теми в її динаміці й сучасному контексті.

Стан наукової розробки проблеми. Стратегічне партнерство між Канадою та Європейським Союзом останніми роками активно привертає увагу науковців у різних країнах світу. Історіографія питання охоплює праці як українських, так і зарубіжних дослідників, які аналізують окремі аспекти трансатлантичної взаємодії – політичної, безпекової, економічної, культурної.

Українська історіографія зосереджується переважно на зовнішньополітичному курсі Канади, її участі в міжнародних організаціях та двосторонніх угодах. Суттєвий внесок у розробку теми зробила О. Антохів-Скологдра, яка у своїх наукових працях [1-4] розкрила динаміку розвитку партнерства в політичній, безпековій та правовій площинах. Авторка акцентує на спільних цінностях Канади та ЄС, таких як демократія, права людини, багатостороння дипломатія.

Цінними є також праці А. Гончаренка [6] та В. Кресана [15], які зосереджені на аналізі впровадження угоди СЕТА, зовнішньоекономічних зв'язках та адаптації канадської політики до європейських стандартів.

Зарубіжна історіографія висвітлює тему в ширшому контексті трансатлантичного співробітництва. Особливої уваги заслуговує праця Amy Verdun [22], де аналізується стратегічна взаємодія в умовах глобальної нестабільності. Авторка акцентує увагу на політичній гнучкості Канади як трансатлантичного посередника. Значний внесок зробили також Griller S., Obwexer W. та Vranes E. [49], які розглядають економічні аспекти нових угод ЄС з Канадою.

Серед сучасних досліджень варто виокремити наукові позиції David S. Sorenson і Pia Christina Wood [58], які підкреслюють зростання безпекової ролі Канади в контексті європейських кризових ситуацій. У працях Priya Gauttam та R. Bothwell [55] особливу увагу приділено участі Канади у підтримці України під час повномасштабного вторгнення росії, а також її місцю у системі колективної західної відповідальності.

Таким чином, аналіз історіографії свідчить про поступове формування міждисциплінарного поля дослідження відносин між Канадою та ЄС. Наукові праці охоплюють різноманітні аспекти партнерства – від політики безпеки до торгівлі й культурного обміну. Актуальність теми зростає в умовах нових глобальних викликів – війни в Україні, економічної нестабільності, цифрової трансформації, що формують нові вектори досліджень і поглиблюють академічний інтерес до проблеми.

Разом із тим, слід зазначити, що в сучасній українській історичній науці питання стратегічного партнерства Канади з ЄС не отримало вичерпного комплексного аналізу. Залишається потреба в глибшому дослідженні порівняльної динаміки відносин, конкретних механізмів реалізації стратегічних угод, ролі культурної дипломатії та взаємодії в контексті новітніх безпекових загроз. Саме ці аспекти й становлять основний фокус даної кваліфікаційної роботи.

РОЗДІЛ 1

ІСТОРИЧНІ ТА ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПАРТНЕРСТВА

1.1. Історичний контекст розвитку відносин Канади та ЄС

Незважаючи на географічну віддаленість, взаємодія Канади з країнами Європейського континенту має тривалу історію [2, с. 37]. Ці зв'язки беруть початок з історичних взаємодій, зумовлених колоніалізмом та масовою європейською імміграцією до Канади. Хоча в Середні віки вікінги здійснювали короточасні подорожі до берегів Баффінової землі, Ньюфаундленду і Лабрадору, територія сучасної Канади згодом була значною мірою колонізована Францією. Після її завоювання в Семирічній війні (1763 р.) вона офіційно приєдналася до Британської імперії. Відтак, офіційні дипломатичні відносини між Канадою та європейськими державами були неможливими, оскільки Канада перебувала в статусі британських колоній/домініону. Проте, міграційні зв'язки зберігалися протягом ХІХ – початку ХХ століття.

Загалом, від початку формування канадської дипломатії в 1870-х і до 1930-х років, відносини Канади з європейськими країнами були обмежені. Канада значною мірою залежала від Британської імперії у зовнішньополітичних справах. Через це Канада не могла надсилати послів до столиць європейських держав і мусила покладатися на контакти канадського комісара в Лондоні або канадського легата в британських посольствах у Парижі та Вашингтоні для встановлення контактів з європейськими дипломатами.

Поїздки політичних лідерів між Канадою та Європою також були обмежені. Ситуація почала змінюватися під час і після Першої світової війни, коли Канада, будучи членом Антанти, уклала союз з різними європейськими державами, включаючи Францію, Бельгію, Італію та Росію, і направила війська до Франції та Бельгії. Офіційне вираження цих нових відносин з'явилося після 1919 р., коли прем'єр-міністр Роберт Борден взяв участь у Паризькій мирній конференції, а Канада приєдналася до Ліги Націй і направила своїх

представників до її штаб-квартири в Женеві. Однак взаємодія Канади з Лігою Націй була відносно слабкою, оскільки уряд Маккензі Кінга [Додаток А] проводив здебільшого ізоляціоністську політику.

Після початку Другої світової війни Канада взяла активну участь у європейській політиці як член Альянсу та як притулок для європейських біженців, зокрема нідерландської королівської родини, тоді як канадська армія воювала у Франції, Бельгії, Італії та Нідерландах [5]. Хоча Канада була технічно незалежною, міжнародна спільнота тривалий час вважала її британським домініоном без власної зовнішньої політики [36, с. 2].

У 1944 р. Канада розпочала модернізацію своїх місій у Європі, переходячи від представництв до посольств. Канада була налаштованою атлантистською нацією, і після війни ці нові зв'язки були інституціоналізовані зі створенням Організації Північноатлантичного договору (НАТО), яка зобов'язала Канаду захищати будь-яку західноєвропейську державу-члена в разі нападу з боку Радянського Союзу. Відносини зі «Східною Європою» – за визначенням Варшавського договору – були значно прохолоднішими.

Наприкінці війни Канада все ще мала більше спільного з Великою Британією економічно, ніж з рештою континенту. Проте, ця ситуація почала швидко змінюватися через післявоєнний економічний бум у Франції та Західній Німеччині в поєднанні з відносним занепадом Великої Британії. Водночас відносини Канади зі Сполученими Штатами ставали дедалі інтенсивнішими, так що її зв'язки зі Сполученим Королівством більше не вважалися настільки винятковими порівняно з рештою європейських відносин, як це було раніше. Це було підтверджено відмовою Канади підтримати позицію Сполученого Королівства під час Суецької кризи в 1957 р. та його вступом до Європейського економічного співтовариства (ЄЕС) у 1973 р., попри спротив Канади та Австралії. Однак Канада та Сполучене Королівство продовжують підтримувати тісні відносини, засновані на спільній історії та культурі, маючи спільного главу держави та будучи членами Співдружності [5].

Загалом, у ХХ ст. Канаду позиціонували як «безпекового донора» Європи завдяки її істотному внеску в перемогу у двох світових війнах та активному залученню у стримування радянської загрози під час Холодної війни [2, с. 37].

Після закінчення Холодної війни Канада розширила свої зв'язки зі Східною Європою і стала першою західною країною, яка визнала незалежність країн Балтії та України від Радянського Союзу в 1991 р. [5].

Проте двосторонні відносини Канади з європейськими країнами зазнали неоднозначної еволюції. Окрім «рибної війни» з Іспанією, під час якої канадці без вагань використовували свої військові судна, складними були відносини з Францією. Розвиток цих відносин був порушений напругою, пов'язаною з новими діями Франції на підтримку сепаратистів Квебеку. Так, навесні 1999 р. Париж без попередніх консультацій з Оттавою запросив Квебек на зустріч міністрів суверенних держав з питань розвитку та культури [15, с. 44].

У відповідь уряд Канади категорично відмовився брати участь у зустрічі. У Спільній політичній декларації про відносини між ЄС і Канадою 1996 р. та Плані дій Канада–ЄС визначено цілі щодо розвитку відносин не лише в торговельно-економічній сфері, а й у сфері внутрішньої та зовнішньої політики. На Оттавському саміті в грудні 2000 р. та у 2001 р. лідери Канади та ЄС взяли на себе зобов'язання розробити «Угоду про торгівлю та інвестиції між Канадою та ЄС», яка б вирішила проблеми у відносинах і забезпечила усунення бар'єрів у торгівлі. Наприкінці 2001 р. також відбулася зустріч міністрів торгівлі ЄС і Канади, на якій вони представили пропозиції щодо проекту двосторонньої угоди. Зі свого боку уряд Канади визначив пріоритети для покращення доступу канадської продукції на ринок ЄС, в основному це стосувалося сфер сільського господарства та природних ресурсів, де діяли обмеження [15, с. 44-45].

Сьогодні відносини між ЄС і Канадою характеризуються високою дипломатичною інтенсивністю, яка, однак, не поширюється безпосередньо на стратегічну та військову сфери. Політика безпеки та оборони Канади залишається зосередженою на двосторонній співпраці зі Сполученими Штатами та НАТО. Хоч Оттава усвідомлює зростаючу важливість ролі ЄС у сферах

безпеки та оборони, вона реагує на це традиційними двосторонніми каналами – привілейовані відносини зі США та Великою Британією, а також трансатлантичним форматом взаємодії [15, с. 54].

Все вищевикладене дозволяє узагальнити періодизацію основних етапів розвитку партнерства між Канадою та ЄС [Додаток Б].

Таким чином, історичний аналіз свідчить, що відносини між Канадою та країнами Європи/Європейським Союзом пройшли складний шлях від колоніальних зв'язків та обмеженої зовнішньополітичної автономії до формування повноцінного стратегічного партнерства. Незважаючи на географічну віддаленість та періодичні виклики, ці відносини еволюціонували завдяки спільним цінностям, участі у світових конфліктах та формуванню нових інтеграційних об'єднань. Ця історична динаміка заклала міцний фундамент для сучасної взаємодії, яка продовжує розвиватися в умовах мінливого міжнародного порядку.

1.2. Нормативно-правова база співробітництва

Канада продовжує вважати Європу своїм другим за важливістю союзником після Сполучених Штатів, враховуючи їхні тісні історичні, політичні, економічні та культурні зв'язки. Їх об'єднує, зокрема, спільна нормативна база, яка створює передумови для побудови більш тісних відносин у сфері безпеки. І Оттава, і Брюссель поділяють переконання, що застосування сили допустиме лише тоді, коли можливості переговорів і дипломатії повністю вичерпані, а сталий розвиток, дотримання прав людини та підтримання миру мають бути ключовими принципами міжнародних відносин [3, с. 140].

Загалом, співробітництво між Канадою та Європейським Союзом або його попередниками відбувається завдяки низці ключових нормативно-правових документів, які регулюють різні аспекти їхніх відносин. Коротку характеристику основних угод між Канадою та Європейським Союзом наведемо в додатку. [Додаток В].

У період з 1976 по 2004 р. було укладено низку угод, що сприяли розбудові взаємодовіри та політичного й економічного партнерства між Канадою та державами Європи. Наприклад, Рамкова угода 1976 р. є найстарішою формальною угодою між Європейським Співтовариством і будь-якою індустріалізованою країною [4, с. 355]. У рамках цієї інституційної підтримки було створено Спільний комітет співробітництва, відповідальний за різні аспекти економічного та комерційного співробітництва. Важливо зазначити, що Рамкова угода передбачала можливість для держав-членів ЄЕС укласти окремі двосторонні угоди з Канадою [3, с. 136].

До значних етапів розвитку відносин також належить Декларація про трансатлантичні відносини між Європейськими Співтовариствами, його державами-членами та Канадою, а також галузева угода 1995 р. «Угода між ЄС та Канадою про вищу освіту та навчання» [22, с. 21].

Знаковою подією став канадсько-європейський План спільних дій, підписаний після того, як США уклали з ЄС відповідний План дій у 1995 р. Аналогічна домовленість з Канадою на той час була ускладнена конфліктом з Іспанією щодо розмірів вилову риби іспанцями в районі Ньюфаундленду. Лише за рік вдалося подолати розбіжності та підписати Спільну політичну декларацію про відносини Канади і Європейського Союзу та канадсько-європейський План спільних дій [6, с. 8002].

Канада віддала перевагу системі двосторонніх галузевих угод, що стало ефективним шляхом для розвитку співпраці. Так, у 1996 р. сторони підписали «Угоду про науково-технічне співробітництво». Дві інші угоди були підписані у 1998 році: одна у сфері митного співробітництва та взаємної допомоги на митних ринках, а інша – «Угода про санітарні заходи для захисту здоров'я людей і тварин, стосовно торгівлі живими тваринами та продуктами тваринного походження». За рік вони підписали Угоду про застосування законодавства про конкуренцію [22, с. 22].

У червні 2002 р. були ухвалені інші важливі рішення щодо співпраці між ЄС і Канадою. Зокрема, було досягнуто домовленість, що сторони

розглядатимуть безпекові та оборонні питання у рамках існуючого двостороннього формату співпраці, зокрема на рівні глав держав та урядів і відповідних міністрів. У випадку надзвичайних ситуацій чи за вимогою однією зі сторін такі зустрічі можуть скликатись позачергово. За Канадою було закріплено право самостійно вирішувати, чи брати участь в операціях Європейського Союзу [3, с. 138].

У 2004 р. вони підписали іншу галузеву угоду, яка зосереджена на питаннях єдиного ринку, а саме «Угоду про торгівлю алкогольними напоями». Ще через рік, у 2005 р., обидві сторони підписали Угоду, що встановлює рамки для участі Канади в операціях ЄС з врегулювання криз.

Упродовж 1990–2000-х років відносини між Канадою та Європейським Союзом поступово поглиблювалися через укладення низки секторальних угод. Однак розширення глобальних викликів і зростання взаємозалежності між партнерами зумовили необхідність переходу до нової форми співпраці – всеосяжного стратегічного партнерства, що охоплює економічну, політичну та безпекову сфери. Цим викликам відповідали угоди СЕТА та SPA, які стали логічним завершенням тривалого етапу інституційного зближення.

Наступним етапом стало укладання цих ключових документів, що заклали основу для якісно нового рівня відносин між сторонами.

2009 р. розпочався з підписання Угоди про безпеку цивільної авіації між Європейськими Співтовариствами та Канадою. Невдовзі після цього стало зрозуміло, що ЄС і Канада можуть співпрацювати над угодою про вільну торгівлю та, можливо, угодою про стратегічне партнерство, якщо вони розпочнуть переговори з підходом «знизу вгору», зокрема з боку Канади. Попередні спроби укласти угоду про вільну торгівлю постраждали через те, що вони здійснювалися лише на федеральному рівні без залучення партнерів нижчого рівня, таких як провінції та території [22, с. 22].

Згодом, переговори привели до підписання Всеосяжної економічної та торговельної угоди (СЕТА) [Додаток Г], яка була підписана 30 жовтня 2016 р. між Канадою та Європейським Союзом [15, с. 50-51].

Цікавим є те, що після закінчення переговорів понад рік тривала юридична робота над підготовкою фінального тексту Угоди СЕТА, адже лише 21 вересня 2017 року вона набула чинності [35]. Протягом цього періоду ЄС вдалося переконати Канаду використати новий підхід ЄС щодо правових механізмів вирішення інвестиційних спорів між інвестором та державою, зокрема систему інвестиційного суду, що складається з двох інстанцій, а також низку процесуальних новел, спрямованих на забезпечення публічних та приватних інтересів [18, с. 61].

ЄС називає цю угоду з Канадою найважливішою та найамбітнішою за всю історію, а перемовини щодо неї, як зазначалось вище, тривали сім років [15, с. 50-51].

Паралельно з перемовинами щодо СЕТА, сторони також працювали над Угодою про стратегічне партнерство (Strategic Partnership Agreement – SPA), яка була підписана того ж дня, 30 жовтня 2016 р., разом із СЕТА. На відміну від СЕТА, що є всеосяжною економічною та торговельною угодою, SPA є більш широким політичним документом. Він створює рамки для поглибленої співпраці у таких сферах, як зовнішня політика та безпека, права людини, боротьба з тероризмом, кібербезпека, наука, дослідження та інновації, енергетика, а також культурні та освітні обміни. SPA підкреслює спільні цінності та зацікавленість у посиленні політичного діалогу та спільних дій на міжнародній арені. Варто зазначити, що для повної ратифікації обох угод – СЕТА та SPA – необхідне схвалення парламентами всіх держав-членів ЄС, що було складним і тривалим процесом та ілюструвало внутрішні виклики імплементації масштабних міжнародних договорів. Тимчасове застосування значної частини положень СЕТА розпочалося 21 вересня 2017 р., а SPA – 1 квітня 2017 р., що дозволило розпочати практичну реалізацію співробітництва до повного завершення ратифікаційних процедур [47].

Канада і ЄС усвідомлювали необхідність стати менш залежними від США, тому всі підписані між ними угоди сприяли цьому [22, с. 26].

Отже, нормативно-правова база співробітництва між Канадою та Європейським Союзом пройшла значну еволюцію від початкових галузевих угод до всеосяжних рамкових документів. Цей історичний розвиток свідчить про поступове, але цілеспрямоване поглиблення взаємодії, що охоплює економічні, політичні, безпекові та культурні аспекти. Укладення таких стратегічно важливих угод, як Всеосяжна економічна та торговельна угода (СЕТА) та Угода про стратегічне партнерство (SPA), підкреслює прагнення обох сторін до зміцнення партнерства в умовах динамічних геополітичних змін та формує міцний юридичний фундамент для їхньої подальшої співпраці.

1.3. Цілі та принципи стратегічного партнерства між Канадою та ЄС

Стратегічне партнерство між Канадою та Європейським Союзом ґрунтується не лише на історичних передумовах та договірно-правовій базі, а й на певних теоретичних засадах, що визначають його цілі та принципи. З погляду теорії міжнародних відносин, це партнерство можна розглядати крізь призму ліберального інституціоналізму, де взаємодія відбувається через міжнародні організації, як-от ЄС та НАТО, та спільні правила, що сприяють досягненню спільних переваг і вирішенню глобальних проблем. Важливу роль також відіграє конструктивістський підхід, що підкреслює значення спільних цінностей, норм та ідентичності: демократія, права людини, верховенство права, які об'єднують Оттаву та Брюссель і створюють основу для довіри та довгострокової співпраці [46]. Крім того, прагнення Канади та ЄС до багатосторонності та зменшення залежності від одного партнера, а саме США, є проявом теорії зовнішньої політики, спрямованої на диверсифікацію зв'язків.

Цілі стратегічного партнерства між Канадою та ЄС мають всеосяжний характер і охоплюють широкий спектр сфер. Вони, зокрема, закріплені в Угоді про стратегічне партнерство (SPA), підписаній у 2016 р. [47]. До основних цілей, зокрема, належить:

- розширення економічних зв'язків через усунення торговельних бар'єрів та сприяння інвестиціям, що є головним завданням Всеосяжної економічної та торговельної угоди (СЕТА). Ця угода, підписана в Брюсселі канадським прем'єр-міністром Джастіном Трюдо та керівниками ЄС, має на меті створити нові можливості для бізнесу та споживачів [9].

- Поглиблення політичного діалогу та співпраці у сфері безпеки, що передбачає спільні дії з врегулювання криз, боротьбу з тероризмом та кіберзлочинністю, а також взаємодію у рамках міжнародних організацій [19]

- Співпраця з глобальних питань, таких як зміна клімату, арктична політика, захист навколишнього середовища та сталий розвиток [18].

- Сприяння науково-технічному співробітництву, дослідженням та інноваціям [22].

- Розвиток культурних та освітніх обмінів, що сприяє взаєморозумінню та поширенню «м'якої сили» обох сторін [17].

- Зміцнення співпраці у сфері постачання сировинних матеріалів. Як приклад, 15 червня 2021 р. ЄС і Канада узгодили формальні рамки стратегічного партнерства у сфері постачання сировинних матеріалів за підсумками саміту ЄС-Канада. Це партнерство започатковано у розвиток Плану дій ЄС щодо забезпечення критично важливими сировинними матеріалами (вересень 2020 р.), головною складовою якого є розвиток стратегічного партнерства з третіми країнами, багатими на природні ресурси. Завдяки такому партнерству ЄС планує диверсифікувати та зміцнити ланки постачання відповідно до стратегії розвитку промисловості [7].

Принципи стратегічного партнерства між Канадою та ЄС засновані на спільних цінностях та єдиному баченні міжнародного порядку. Серед ключових принципів варто виділити:

- повагу до людської гідності, свободи, демократії, рівності, верховенства права та дотримання прав людини [16, с. 590]. Канада повністю поділяє ці цінності з Європейським Союзом.

- Підтримання миру та безпеки як ключових принципів міжнародних відносин. Оттава і Брюссель поділяють переконання, що застосування сили допустиме лише тоді, коли можливості переговорного процесу та дипломатії повністю вичерпані [1, с. 136].

- Багатосторонність та дотримання принципів міжнародного права. З міжнародних питань Канаду і ЄС об'єднує спільність позицій щодо Міжнародного Кримінального Суду, Кіотського протоколу, нерозповсюдження ядерної зброї тощо [4, с. 353]. Канада, на відміну від США, завжди діяла і продовжує взаємодіяти з іншими міжнародними акторами на коаліційній основі. Коаліція, як шлях акумуляції безпекового потенціалу, – це також європейська традиція, тому європейці розглядались природним союзником для Канади [1, с. 136].

Особливої актуальності принципи набули в умовах глобальних викликів: пандемії COVID-19, російської агресії проти України, фрагментації світового ринку та загострення конфліктів. Канада та ЄС послідовно демонструють єдність дій – через санкції, оборонне партнерство, цифрову стійкість і культурні обміни.

Таким чином, стратегічне партнерство між Канадою та Європейським Союзом є багатовимірним явищем, що ґрунтується не тільки на багатій історії та міцній договірно-правовій базі, а й на глибоких теоретичних засадах. Ці основи, втілені в ліберальному інституціоналізмі та конструктивізмі, пояснюють прагнення обох сторін до багатосторонності, співпраці через інститути та спільне відстоювання демократичних цінностей, прав людини та верховенства права. Цілі партнерства, чітко визначені в угодах CETA та SPA, охоплюють широкий спектр сфер – від економічного зростання та торгівлі до політичного діалогу, безпекової співпраці та взаємодії з глобальних питань. Таким чином, спільне нормативне бачення та подібні підходи до міжнародних відносин формують міцний каркас для подальшого поглиблення взаємодії, роблячи Канаду та ЄС природними союзниками на світовій арені.

РОЗДІЛ 2

КЛЮЧОВІ НАПРЯМИ ТА СУЧАСНИЙ СТАН СТРАТЕГІЧНОГО ПАРТНЕРСТВА

2.1. Торговельно-економічне співробітництво

Торговельно-економічне співробітництво є наріжним каменем стратегічного партнерства між Канадою та Європейським Союзом, а його центральним елементом є Всеосяжна економічна та торговельна угода (СЕТА). Ця угода, що набула тимчасового застосування 21 вересня 2017 р., стала знаковою віхою в торговельній політиці ЄС [4, с. 309]. Її підписання було зумовлене потребою в оновленні нормативно-правової бази, оскільки Рамкова угода 1976 р. вже не відповідала динамічним змінам у двосторонніх відносинах [20, с. 23].

СЕТА суттєво зміцнила економічні зв'язки, про що свідчать зростаючі обсяги двосторонньої торгівлі. Європейський Союз є одним з найважливіших торговельних партнерів Канади, посідаючи 12-те місце серед імпортерів та 13-те серед експортерів для ЄС. Станом на 2023 р., ЄС має торговельний профіцит у торгівлі з Канадою, що становить 6,9 млрд євро [9]. Після семи років тимчасового застосування СЕТА, двостороння торгівля товарами зросла більш ніж на 50% з вересня 2017 р. до 2023 р., а за період 2016–2024 рр. цей показник сягнув 57,5%, що підтверджує стійку позитивну динаміку [44].

Скасування тарифів: СЕТА стала ефективним інструментом для зниження торговельних тарифів та усунення бар'єрів, сприяючи вільному потоку товарів, послуг та інвестицій. Канада скасувала імпорتنі мита на 99,6% промислової продукції з ЄС, а Європейський Союз – на 99,4% товарів з Канади [15, с. 53]. У сфері сільськогосподарської продукції мита були скасовані на 90,9% для Канади та 92,2% для ЄС відповідно [35]. Це дозволило європейським експортерам майже 92% своєї сільськогосподарської та харчової продукції безмитно постачати на канадський ринок із високим рівнем доходу [59].

СЕТА запровадила інноваційні положення, спрямовані на підтримку МСП, враховуючи унікальні бар'єри, з якими вони стикаються на зовнішніх ринках. Ці правила розширюють можливості МСП та фізичних осіб брати участь у торговельних процесах та користуватися перевагами Угоди [44].

Важливим аспектом СЕТА є спеціальна глава про торгівлю та сталий розвиток, що зобов'язує обидві сторони дотримуватися високих стандартів захисту навколишнього середовища та трудових прав. Це демонструє, як торговельні угоди можуть виходити за межі традиційного зниження тарифів, інтегруючи ширші соціально-економічні та екологічні цілі [51, с. 1].

Угода сприяла розширенню маршрутів канадської галузі вантажних повітряних перевезень до Європи, що задовольнило зростаючий попит на фармацевтичні препарати, технології та електронну комерцію. Це зміцнює торговельні потоки та дозволяє підприємствам інвестувати в довгострокову інфраструктуру з більшою впевненістю [60].

Канада та ЄС активно працюють над подальшим використанням потенціалу СЕТА. Пріоритети майбутньої співпраці, визначені на саміті лідерів Канада-ЄС у 2023 р., включають боротьбу зі зміною клімату, декарбонізацію, сприяння торгівлі екологічними товарами та підтримку цифрового переходу. Співпраця посилюється через такі ініціативи, як Зелений альянс ЄС і Канади, Цифрове партнерство ЄС і Канади, асоціація Канади з програмою Horizon Europe та Стратегічне партнерство з сировини. Також обговорюється запуск діалогу з економічної безпеки між ЄС і Канадою [44].

СЕТА є ключовим інструментом для просування економічної інтеграції, сприяння торгівлі та інвестиційним потокам, надаючи канадським та європейським компаніям значні переваги перед конкурентами з країн, що не мають подібних угод [30]. Це створює нові ринкові можливості та підкреслює взаємну прихильність до заснованої на правилах інклюзивної торгівлі, що є особливо важливим в умовах глобальної геополітичної та геоекономічної невизначеності.

Отже, Всеосяжна економічна та торговельна угода (СЕТА) є наріжним каменем торговельно-економічного співробітництва між Канадою та ЄС, яка значно поглибила взаємодію з моменту свого тимчасового застосування у 2017 р. Проте, слід зазначити, що процес ратифікації СЕТА залишається неповним – низка держав-членів ЄС, зокрема Бельгія, не завершили відповідні процедури через внутрішньополітичні дискусії та протести фермерських асоціацій, що побоюються конкуренції з боку канадських виробників.

Завдяки СЕТА відбулося значне зростання двосторонньої торгівлі товарами, що підтверджує її ефективність у скасуванні тарифів та усуненні торговельних бар'єрів. Угода також виділяється інноваційними положеннями, що стосуються підтримки малих та середніх підприємств, інтеграції стандартів сталого розвитку та розширення логістичних зв'язків. Перспективи подальшої співпраці в рамках СЕТА зосереджені на глобальних викликах, таких як зміна клімату та цифрова трансформація, що свідчить про динамічний характер і стратегічну важливість цього партнерства для обох сторін у сучасному геоекономічному ландшафті.

2.2. Політичний діалог та співпраця у сфері міжнародної безпеки

У сучасному мінливому та нестабільному середовищі політичний діалог та співпраця у сфері міжнародної безпеки набувають особливого значення для Канади та Європейського Союзу. Обидва актори послідовно зміцнюють свою взаємодію, ґрунтуючись на спільних цінностях та баченні багатостороннього світового порядку [50].

Співпраця між Канадою та ЄС активно реалізується в рамках ключових багатосторонніх інституцій. Організація Північноатлантичного договору (НАТО) є фундаментальною основою трансатлантичної безпеки. Канада, як один із членів-засновників НАТО, а Північноатлантичний договір підписано 4 квітня 1949 року у Вашингтоні, відіграла значну роль у його формуванні, наполягаючи на тому, що Альянс має бути не лише військовим пактом, а й платформою для

розвитку політичних, економічних та культурних зв'язків між його членами [25]. Сьогодні і ЄС, і Канада підтримують зміцнення та поглиблення взаємовигідного партнерства між ЄС та НАТО, що підтверджується підписанням третьої Спільної декларації про співробітництво між ЄС та НАТО у січні 2023 р., яка підкреслює узгодженість їхніх підходів до колективної безпеки [43].

Аналогічно, у рамках Організації Об'єднаних Націй (ООН), Канада також є одним із членів-засновників, що розпочала свою діяльність 24 жовтня 1945 р. [54]. Вона була однією з перших країн, яка долучилася до миротворчої діяльності ООН, взявши участь у місії UNTSO на Близькому Сході у 1954 р. та інших операціях, від спостережних до забезпечення громадського порядку [58, с. 158-159]. Європейський Союз та ООН також тісно співпрацюють у врегулюванні кризових ситуацій, формалізувавши свою взаємодію Спільною декларацією про співпрацю ЄС-ООН у 2003 р. та зміцнивши її у 2022–2024 рр. [48].

Повномасштабне військове вторгнення росії в Україну, розпочате 24 лютого 2022 р., стало центральним викликом у зовнішній політиці обох партнерів [29; 50]. ЄС та Канада рішуче підтримали Україну, визнаючи її невід'ємне право на самооборону [57]. У відповідь на агресію, обидві сторони запровадили безпрецедентні раунди санкцій, спрямованих на підлив фінансових можливостей росії. Кількість підсанкційних фізичних та юридичних осіб з боку ЄС становить 1355, а з боку Канади – понад 1500, що відображає скоординовані зусилля [50].

Окрім значної фінансової та гуманітарної допомоги, ЄС мобілізував понад 12 млрд євро, а Канада – понад 1 млрд канадських доларів військової техніки [Додаток Г].

Важливим аспектом є активна участь обох сторін у підготовці українських збройних сил: ЄС запустив місію військової допомоги, збільшивши ціль навчання до 30000 військовослужбовців у 2023 р. [50], тоді як Канада з 2015 р. реалізує Операцію UNIFIER, розширену та продовжену до березня 2026 р. [34].

У відповідь на гуманітарну кризу, ЄС активував директиву про тимчасовий захист для переміщених українців, а Канада запровадила програму тимчасових

віз. Спільними зусиллями Європейська комісія та уряд Канади, у партнерстві з Global Citizen, у квітні 2022 р. зібрали до 9,1 млрд євро для підтримки українських біженців. Обидві сторони також зобов'язалися підтримувати Україну протягом усього процесу відновлення та відбудови, відповідно до принципів, ухвалених у Луганській декларації Конференції з відновлення України у липні 2022 р. [50].

Кібербезпека є ще одним ключовим напрямом поглиблення співпраці. Канада активно працює над національними стратегіями кібербезпеки з 2010 р., запустивши всеосяжний Cyber Review у 2016 р. та опублікувавши нові Національні стратегії у 2018 та 2025 рр., які передбачають тісну співпрацю з партнерами [52, с. 3; 53, с. 2, 8; 46]. Співпраця між ЄС та Канадою у цифровій сфері посилилася з завершенням Цифрового партнерства у листопаді 2023 р., нагадаємо, що воно набуло чинності 1 лютого 2024 року, та має на меті вирішувати виклики цифрової трансформації, зосереджуючись на збільшенні співпраці у галузі кібербезпеки, штучного інтелекту та інших передових технологій [39]. Канада висловила зацікавленість у тому, щоб стати однією з перших країн-партнерів ЄС, яка уклала Угоду про взаємне визнання (MRA) відповідно до Закону ЄС про кіберстійкість [44].

Нарешті, співпраця у боротьбі з тероризмом та екстремізмом є постійним пріоритетом. Канада та ЄС залишаються близькими партнерами у цій глобальній боротьбі. Передача ЄС посади співголови Глобального антитерористичного форуму (GCTF) від Канади у вересні 2022 р. є яскравим свідченням спільного підходу. Обидва актори активно співпрацюють у групі G7 Roma-Lyon, обмінюючись практиками щодо протидії тероризму та воєнничому екстремізму, а також тісно взаємодіють в ООН для просування спільних пріоритетів, зокрема у сфері прав людини та інклюзивності. Антитерористичні діалоги між ЄС та Канадою підкреслюють продовження активної взаємодії та обміну інформацією у сфері захисту критичної інфраструктури [50].

Таким чином, політичний діалог та співпраця у сфері міжнародної безпеки є одним з найдинамічніших та найінтенсивніших напрямів стратегічного

партнерства між Канадою та Європейським Союзом. Це партнерство активно реалізується як на багатосторонніх платформах, таких як НАТО та ООН, де обидві сторони відіграють значну роль у підтримці глобальної стабільності та миротворчості, так і у відповіді на сучасні виклики. Зокрема, безпрецедентна скоординована реакція на повномасштабне вторгнення росії в Україну – через санкції, значну фінансову та військову допомогу, навчання Збройних сил України та підтримку переміщених осіб – демонструє високий рівень солідарності та ефективності їхніх спільних дій. Поряд з цим, активна співпраця у сфері кібербезпеки, підкріплена стратегіями та Цифровим партнерством, а також спільні зусилля у боротьбі з тероризмом та екстремізмом підтверджують, що Канада та ЄС є ключовими однодумцями, які спільно працюють над зміцненням глобальної безпеки та захистом спільних демократичних цінностей у нестабільному міжнародному середовищі. Це свідчить про їхнє взаємне прагнення до побудови більш безпечного та стабільного світу через консолідовані та багатосторонні підходи.

2.3. Культурні та освітні обміни як елемент «м'якої сили»

У сучасному світі, де геополітична конкуренція проявляється не лише у «твердій силі» – військовій та економічній потужності, зростає значення «м'якої сили» – здатності впливати на інших через привабливість власної культури, політичних цінностей та інститутів. Цей термін, уперше запроваджений Джозефом Наєм у 1990 р., визначається як здатність змушувати інших хотіти того ж, чого прагнеш сам, впливаючи на їхній вибір нематеріальними чинниками, такими як культура, політичні цілі та принципи, які відповідають чинному законодавству та мають високий авторитет у суспільстві. Ним була проведена чітка диференціація: до «м'якої сили» Наєм відніс культуру, цінності й політичну ідеологію, тоді як військовий потенціал, фінанси та економіку – до «твердої» [19, с. 199].

Як і більшість провідних країн світу, Канада завжди визнавала стратегічну важливість використання «м'якої сили» для просування своїх національних інтересів – політичних, економічних та культурних – через канали міжнародних культурних відносин [56, с. 131]. Європейський Союз, зі свого боку, також активно використовує культурну та освітню дипломатію для зміцнення своєї глобальної присутності та впливу.

Одним із найпотужніших джерел формування «м'якої сили» є освіта, оскільки вона сприяє взаєморозумінню, посилює міжкультурний діалог та дає можливість людям краще зрозуміти природу влади [19, с. 199]. У цьому контексті ЄС та Канада активно співпрацюють у сфері вищої освіти в рамках програми Erasmus+ [50]. Ця програма, заснована Європейським Союзом у 1987 р. як "Erasmus" для сприяння тіснішій співпраці між європейськими університетами, тепер є важливою платформою для транскордонного обміну студентами та викладачами між ЄС та Канадою, охоплюючи всі академічні галузі [38].

У період 2020–2022 рр. у рамках Erasmus+ було надано вісім нових грантів Центрам передового досвіду Жана Моне, кафедрам Жана Моне та на навчальні модулі, що сприяє політичним дискусіям з академічним світом та вдосконаленню досліджень на теми, що становлять спільний інтерес [50]. Ці обміни не лише підвищують академічний рівень, а й формують покоління лідерів, які краще розуміють культури та цінності партнерів. Додатково діє програма мобільності молоді між Канадою та ЄС (Canada–EU Youth Mobility Agreement), яка передбачає візові пільги для тимчасового проживання, навчання і стажування молоді, що сприяє глибшому зануренню у культурне середовище партнерської сторони.

Культурна дипломатія та взаєморозуміння відіграють вирішальну роль у зміцненні зв'язків між народами. Вони сприяють поширенню мов, традицій, мистецтва та способу життя, що, своєю чергою, формує позитивне сприйняття та довіру. Для Канади, з її багатокультурним суспільством та двома офіційними мовами, англійською та французькою, культурна дипломатія є невід'ємною

частиною її зовнішньої політики. ЄС також активно підтримує культурну різноманітність та діалог. Спільні культурні заходи, фестивалі, мистецькі проєкти та обміни між культурними установами допомагають подолати стереотипи та поглибити взаєморозуміння між канадцами та європейцями. Це не лише просуває імідж кожної сторони, а й створює спільний простір для співпраці та взаємного збагачення.

«М'яка сила» не обмежується лише культурою та освітою, вона охоплює також привабливість політичних цінностей. Канада та ЄС поділяють фундаментальні цінності демократії, прав людини, верховенства права та поваги до різноманітності. Спільне просування цих цінностей на міжнародній арені, через підтримку демократичних інститутів у третіх країнах, участь у міжнародних правозахисних ініціативах та діалогах, посилює їхню «м'яку силу» та легітимність як глобальних акторів. Це створює міцну ідеологічну основу для їхнього стратегічного партнерства, дозволяючи виступати єдиним фронтом у захисті ліберального світового порядку.

РОЗДІЛ 3

ГЕОПОЛІТИЧНІ ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СТРАТЕГІЧНОГО ПАРТНЕРСТВА

3.1. Вплив зміни міжнародного порядку на відносини Канади та ЄС

Канада та Європейський Союз є одними з найближчих партнерів на міжнародній арені, об'єднаними спільними цінностями, такими як повага до демократичних принципів, прав людини та основних свобод, а також непохитною відданістю міжнародному порядку, заснованому на правилах. Ці засади закріплені в Угоді про стратегічне партнерство (SPA) та Всеосяжній економічній та торговельній угоді (CETA), що тимчасово застосовується в очікуванні її повної ратифікації. Завдяки цим рамковим документам, партнери-однодумці співпрацюють у широкому діапазоні питань спільного інтересу, включаючи зовнішню політику, міжнародний мир та безпеку, торгівлю та інвестиції, зміну клімату, охорону здоров'я та співпрацю в галузі розвитку [45].

Саме трансформаційні зміни в міжнародному порядку, зокрема посилення геополітичної конкуренції та зростання багатополлярності, суттєво впливають на відносини між Канадою та ЄС. Останні події та ініціативи свідчать про прагнення обох сторін не лише підтримувати, а й поглиблювати співпрацю в різних сферах, адаптуючись до нових реалій [12]. На тлі загострення глобальної нестабільності, зокрема після перемоги Дональда Трампа на президентських виборах у США, що змушує Канаду прагнути зменшити залежність від США у сфері оборони, та повномасштабної агресії росії проти України, Канада та ЄС посилюють координацію безпекових ініціатив. Обговорюється можливість приєднання Канади до нової ініціативи з розширення військової промисловості ЄС, що дозволить їй брати участь у виробництві європейських винищувачів та іншої військової техніки на власних підприємствах [10].

Канада, як країна з розвиненою економікою та член провідних міжнародних груп та організацій, включаючи ООН, G7, G20, НАТО та Арктичну

раду, тісно співпрацює з ЄС, регулярно проводячи спеціальні консультації, діалоги та інші заходи з питань оборони та безпеки [45]. Спільна підтримка України та прагнення до тривалого й справедливого миру стали центральним елементом їхньої зовнішньої політики [28].

Зміни в міжнародному порядку також відображаються у реакції на дестабілізацію міжнародних договорів. Вихід росії з Договору про звичайні збройні сили в Європі (ДЗЗСЄ), підписаного у 1990 р. та чинного з 1992 р., призвів до того, що Канада з 7 лютого 2024 р. також призупинила свою участь у цьому договорі. Разом із союзниками по НАТО Канада засудила дії Росії, оскільки це створює «неприйнятний дисбаланс у системі європейської безпеки», що вимагає тіснішої координації та адаптації оборонних стратегій [14].

Крім того, посилення конкуренції за ресурси та розриви у ланцюгах постачання стимулюють ЄС та Канаду до поглиблення співпраці у сфері постачання критичної сировини. Ця ініціатива є розвитком Плану дій ЄС щодо забезпечення критично важливими сировинними матеріалами (вересень 2020 року), що передбачає розвиток стратегічних партнерств з країнами, багатими на природні ресурси, з метою диверсифікації та зміцнення ланцюгів постачання для забезпечення промислового розвитку обох партнерів [7].

Політичний діалог та парламентська дипломатія залишаються ключовими інструментами співпраці: регулярні консультації на рівні міністрів та політичних директорів, а також саміти, як, наприклад, саміт 23-24 листопада 2023 р. в Сент-Джонсі, є важливими платформами для обговорення спільної підтримки України, підведення підсумків СЕТА та інших стратегічних питань. Важливу роль відіграє також і Делегація Європейського парламенту зі зв'язків з Канадою (D-CA), яка проводить щорічні міжпарламентські зустрічі, підкреслюючи необхідність співпраці для захисту міжнародного порядку, заснованого на правилах, та поглиблення партнерства ЄС-НАТО [45].

Таким чином, сучасні зміни в міжнародному порядку не лише створюють виклики, але й стимулюють Канаду та ЄС до поглиблення та диверсифікації

їхнього стратегічного партнерства, надаючи йому нового геополітичного значення.

3.2. Напрями поглиблення співпраці

Стратегічне партнерство між Канадою та Європейським Союзом активно розвивається, виходячи за рамки вже існуючих тісних зв'язків, підкріплених Угодою про стратегічне партнерство (SPA) та Всеосяжною економічною та торговельною угодою (СЕТА). Зустріч прем'єр-міністра Джастіна Трюдо з президентом Європейської ради Антоніу Коштою та президенткою Європейської комісії Урсулою фон дер Ляєн у Брюсселі 12 лютого 2025 р. [Додаток Д] підкреслила важливість спільної роботи для забезпечення глобальної економічної безпеки та стабільності. Лідери наголосили на необхідності відновлення зусиль для просування та диверсифікації торгівлі, а також важливості співпраці в контексті головування Канади у G7 для вирішення викликів у складному та непередбачуваному світі [32].

Одним із найважливіших векторів поглиблення співпраці є спільна робота у сфері кліматичної нейтральності та створення Зеленого альянсу. На саміті в Сент-Джонсі, Ньюфаундленд, було офіційно створено Зелений альянс між ЄС та Канадою, покликаний зміцнювати політичну, технічну, економічну та наукову співпрацю. Цей альянс охоплює широкий спектр питань: боротьбу зі зміною клімату, захист навколишнього середовища та океану, перехід до чистої енергії, зелену промислову трансформацію, дослідження та інновації, а також фінансування клімату та біорізноманіття [41].

Президентка Європейської комісії Урсула фон дер Ляєн підкреслила, що Канада є надійним партнером Європи у вирішенні «потрійної планетарної кризи»: зміни клімату, втрати біорізноманіття та забруднення, висловивши переконання, що Зелений альянс виведе співпрацю на новий рівень, сприяючи досягненню мети чистого нуля [20]. Обидва партнери поділяють мету стати кліматично нейтральними до 2050 р. та мають намір розширити кліматичні дії до

2030 р., тісно співпрацюючи для успішної реалізації Паризької угоди та утримання глобального підвищення середньої температури нижче 1,5 градуса за Цельсієм. Вони також спільно сприятимуть амбітним кліматичним діям на світовій арені та підтримуватимуть країни, що розвиваються, у впровадженні їхньої кліматичної та екологічної політики [41].

Важливим напрямом є також співпраця у сфері досліджень та інновацій. На саміті Канада-ЄС Урсула фон дер Ляєн та Джастін Трюдо оголосили про завершення переговорів щодо приєднання Канади до другого компонента програми фінансування досліджень та інновацій «Горизонт Європа». Це ключова програма фінансування ЄС, і приєднання Канади є важливою віхою, що знаменує взаємне зобов'язання сприяти співробітництву у галузі досліджень та інновацій [40]. Цей крок відкриває нові можливості для спільних проєктів, інноваційних проривів та трансформаційних відкриттів, що сприятиме побудові більш стійкого та процвітаючого світу для майбутніх поколінь [46].

Крім того, Канада та ЄС підтримують інтенсивний політичний діалог щодо міжнародних викликів. Вони продовжують підтверджувати свою непохитну підтримку України, спільно чинячи опір невинуватій агресивній війні. Лідери також обговорюють події на Близькому Сході, зокрема ситуацію в Газі та Сирії. Вони привітали підписану угоду про припинення вогню та звільнення заручників між Ізраїлем і ХАМАС, закликавши всі сторони до її виконання, та підкреслили свою прихильність до вирішення проблеми двох держав. У сирійському контексті наголошено на важливості інклюзивної структури політичного управління, очолюваної Сирією. Обговорення також охоплювали питання світової торгівлі, включаючи очікувані тарифи з боку Сполучених Штатів, та інші спільні пріоритети, що підкреслює інтенсивний характер їхнього політичного діалогу [32].

Таким чином, стратегічне партнерство між Канадою та ЄС поглиблюється за ключовими напрямками, що відображають як спільні цінності, так і нагальні глобальні виклики. Ця співпраця спрямована на досягнення амбітних цілей у

сфері клімату, інновацій та міжнародної безпеки, демонструючи спільну відповідальність за майбутнє світового порядку.

3.3. Стратегічне бачення: пріоритети розвитку партнерства на майбутнє

Канада та Європейський Союз активно розвивають стратегічне партнерство, зосереджуючись на ключових сферах, що мають вирішальне значення для обох сторін у контексті глобальних викликів та геополітичної нестабільності. Основою цього поглибленого співробітництва слугують Угода про стратегічне партнерство (SPA) та Всеосяжна економічна та торговельна угода (CETA), які, як підкреслили лідери на зустрічі 12 лютого 2025 р. в Брюсселі, залишаються фундаментальними інструментами зміцнення відносин. Обидві сторони підтверджують свою рішучу відданість повній та ефективній імплементації й ратифікації цих угод, а також зобов'язуються й надалі розширювати співпрацю в їхніх рамках.

Одним із головних пріоритетів є зміцнення відносин у цифровій сфері. На 19-му саміті ЄС-Канада президентка фон дер Ляєн та прем'єр-міністр Трюдо започаткували Цифрове партнерство ЄС-Канада [42]. Обидві сторони поділяють спільне бачення позитивної, інклюзивної та орієнтованої на людину цифрової економіки та суспільства, де технології розробляються та використовуються з урахуванням демократичних цінностей та поваги до основних прав. Це партнерство допоможе ЄС та Канаді вирішити нові виклики цифрової трансформації, що впливають на дослідження, промисловість, суспільство та економіку в цілому [23]. Співпраця буде зосереджена на таких важливих сферах, як штучний інтелект, безпечний міжнародний зв'язок, кібербезпека, онлайн-платформи, цифрова ідентифікація та цифрові навички [42].

Канада та ЄС спільно прагнуть до більш яскравого, зеленого та сталого майбутнього. Це включає використання потенціалу торгівлі, технологій та інновацій. Започаткований Зелений альянс посилює політичну, технічну, економічну та наукову співпрацю у боротьбі зі зміною клімату, захисті

навколишнього середовища та океану, переході до чистої енергії, зеленій промисловій трансформації, дослідженнях та інноваціях, а також фінансуванні клімату та біорізноманіття. Паралельно розвивається сировинне партнерство, започатковане у 2021 р., яке дозволить обом сторонам просувати торгівлю та інвестиції в безпечний, стійкий та стабільний ланцюжок створення вартості сировини. Це є ключовим для досягнення переходу до кліматично нейтральної та цифрової економіки, зокрема, шляхом посилення співпраці у сфері науки, технологій та інновацій, а також впровадження екологічних, соціальних та управлінських критеріїв (ESG) [31].

В умовах глобальної геополітичної нестабільності, включаючи загрозу тарифів США, Канада прагне поглибити свої економічні зв'язки з ЄС та дотримуватися глобальних правил торгівлі. Ця диверсифікація є важливим елементом економічної безпеки. Крім того, Канада веде переговори з ЄС про приєднання до ініціатив, спрямованих на зменшення залежності від безпеки від Сполучених Штатів, зокрема шляхом купівлі більшої кількості оборонного обладнання, включаючи винищувачі, в Європі [26].

Ще одним пріоритетним напрямком є зміцнення співпраці у сфері охорони здоров'я. У вересні 2024 р. Комісар з питань охорони здоров'я та безпеки харчових продуктів Стелла Кіріакідес та Міністр охорони здоров'я Канади Марк Холланд започаткували діалог між ЄС та Канадою у сфері охорони здоров'я в рамках Угоди про стратегічне партнерство. Цей діалог зосереджений на трьох пріоритетних напрямках: резистентність до протимікробних препаратів, безпека здоров'я, включаючи ризики, пов'язані з кліматом та неінфекційні захворювання, включаючи рак та психічне здоров'я. Це відображає спільне прагнення до побудови сильної «європейської охорони здоров'я» та ефективної канадської Medicare [17, с. 65].

Таким чином, стратегічне бачення розвитку партнерства між Канадою та ЄС спрямоване на розбудову конкурентоспроможної, інклюзивної та кліматично нейтральної економіки, яка ставить людей на перше місце. Ця співпраця базується на спільних цінностях та принципах, дозволяючи ефективно боротися

з потрібною кризою зміни клімату, втрати біорізноманіття та забруднення, а також забезпечувати процвітання та рівні можливості для всіх по обидва боки Атлантики. Ключовими векторами цього бачення є поглиблення цифрового партнерства, активний зелений перехід, забезпечення надійних ланцюгів постачання сировини, диверсифікація економічних та оборонних зв'язків, а також зміцнення співпраці у сфері охорони здоров'я.

ВИСНОВКИ

У ході написання бакалаврської роботи було проаналізовано формування та еволюцію стратегічного партнерства між Канадою та Європейським Союзом, його історичні передумови, договірно-правову базу, ключові напрями співпраці та сучасні виклики. На основі залучених джерел та наукової літератури вдалося простежити, як поступово формувалася основа для підписання двох стратегічних угод – Всеосяжної економічної та торговельної угоди (СЕТА) та Угоди про стратегічне партнерство (SPA).

Дослідження джерельної бази та стану наукової розробки проблеми показало, що джерельна база є в цілому репрезентативною, охоплюючи офіційні документи, аналітичні матеріали та статистичні дані, що забезпечило достатнє підґрунтя для вивчення теми в її динаміці та сучасному контексті. Огляд історіографії засвідчив поступове формування міждисциплінарного поля дослідження, яке охоплює різноманітні аспекти партнерства. Водночас, було констатовано, що в сучасній українській історичній науці питання стратегічного партнерства Канади з ЄС ще не отримало вичерпного комплексного розгляду, що підкреслює актуальність проведеного дослідження.

Історичний аналіз показав, що зовнішньополітична суб'єктність Канади формувалася поступово – від колоніального статусу до активної дипломатичної участі у міжнародних справах. У ХХ ст. Канада стала повноцінним учасником європейської безпекової архітектури через НАТО, а її взаємодія з країнами ЄС поглиблювалась на основі спільних цінностей: демократії, прав людини, багатосторонності, верховенства права. Саме історична динаміка – від військово-політичних союзів до інституційної співпраці – стала основою для укладення СЕТА і SPA.

Розгляд нормативно-правової основи, стратегічних цілей і принципів двосторонньої взаємодії засвідчив системне розширення договірно-правового поля. Кульмінацією цього процесу стало підписання двох ключових документів

2016 р.: Всеосяжної економічної та торговельної угоди (СЕТА) та Угоди про стратегічне партнерство (SPA). Ці угоди, попри тимчасове застосування та складний процес ратифікації, є визначальними інструментами регулювання сучасних взаємин, що охоплюють економічні, політичні, безпекові та культурні аспекти співпраці. Визначення цілей та принципів цього партнерства, включаючи його багатосторонній характер та прагнення до диверсифікації зовнішньополітичних зв'язків, показало їхнє коріння в основних теоріях міжнародних відносин, таких як ліберальний інституціоналізм та конструктивізм, що пояснюють прагнення Оттави та Брюсселя до співпраці через міжнародні інститути та спільне відстоювання демократичних цінностей, прав людини та верховенства права.

Дослідження ключових напрямів співпраці в економічній, безпековій, культурній та освітній сферах показало, що у сфері торговельно-економічного співробітництва СЕТА є центральним елементом, який забезпечив значне зростання двосторонньої торгівлі та інвестицій. Угода виходить за рамки традиційного зниження тарифів, інтегруючи положення щодо підтримки малих та середніх підприємств, сталого розвитку та розширення логістичних зв'язків.

Оцінка політичного діалогу та співпраці у сфері міжнародної безпеки підкреслила взаємодію Канади та ЄС як ключових акторів у багатосторонніх інституціях, таких як НАТО та ООН. Особливо яскраво їхня солідарність та ефективність проявилися у безпрецедентній скоординованій відповіді на повномасштабне вторгнення росії в Україну, включаючи запровадження санкцій, надання допомоги та підтримку ЗСУ. Посилена співпраця у сфері кібербезпеки та боротьби з тероризмом також демонструє їхнє спільне прагнення до зміцнення глобальної безпеки.

Розгляд культурних та освітніх обмінів як елемента «м'якої сили» показав, що партнерство виходить за межі економічної та безпекової співпраці, використовуючи програму Erasmus+ та культурну дипломатію для сприяння міжкультурному взаєморозумінню та просуванню демократичних цінностей.

Оцінка впливу сучасних глобальних викликів на характер партнерства та окреслення його перспектив на майбутнє виявили, що сучасні трансформації в міжнародному порядку, посилення геополітичної конкуренції та зростання багатопolarity суттєво впливають на відносини між Канадою та ЄС. Це стимулює партнерів до поглиблення співпраці в оборонній сфері, розвитку стратегічних партнерств щодо критичної сировини та посилення координації у відповідь на дестабілізацію міжнародних договорів. Ключовими напрямками поглиблення співпраці є спільна робота у сфері кліматичної нейтральності через Зелений альянс, розширення співпраці в дослідженнях та інноваціях – приєднання до програми «Горизонт Європа» та інтенсивний політичний діалог щодо актуальних міжнародних викликів. Стратегічне бачення розвитку партнерства на майбутнє зосереджене на Цифровому партнерстві, подальшому розширенні Зеленого альянсу та сировинного партнерства, а також поглибленні економічної диверсифікації та співпраці у сфері охорони здоров'я.

Стратегічне партнерство між Канадою та Європейським Союзом є всеосяжним, динамічним та глибоко вкоріненим у спільних цінностях. Воно проявляється у значному економічному зростанні, активній співпраці у сфері міжнародної безпеки, особливо у відповідь на сучасні геополітичні виклики, та в ефективному використанні «м'якої сили» для поглиблення взаєморозуміння та просування демократичних ідеалів на світовій арені. Це партнерство демонструє здатність обох сторін адаптуватися до мінливого міжнародного середовища, спільно вирішувати глобальні проблеми та зміцнювати свій вплив як провідних акторів ліберального світового порядку. Воно є не лише відповіддю на поточні геополітичні виклики, але й проактивною стратегією формування майбутнього світового порядку, забезпечуючи взаємну вигоду та посилення впливу обох акторів на міжнародній арені.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Антохів-Скологдра О.М. Безпековий вимір відносин Канади з Європейським Союзом. *Грані*. 2014. № 6. С.135–140.
2. Антохів-Скологдра О. Відносини Канади з Європейським Союзом як предмет політичних досліджень. *Вісник Львівського університету*. Серія міжнародні відносини. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2019. Вип. 47. С. 37–43.
3. Антохів-Скологдра О. М. Інституціоналізація відносин Канади з європейськими співтовариствами. *Грані*. 2015. № 2. С. 134–140.
4. Антохів-Скологдра О. Політичні аспекти відносин Канади з Європейським Союзом. Львів: Львівський національний університет ім. І. Франка. *Політичні науки*. 2020. № 85. С. 353–356.
5. Відносини Канада – Європейський Союз. URL: <https://surl.li/glarrb>
6. Гончаренко А. Економічний вимір міжнародних відносин Канада-Європейський Союз наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст. *Trajectoriâ Nauki = Path of Science*. 2018. Vol. 4. No 4. С. 8001–8007.
7. ЄС і Канада розпочали стратегічне партнерство з постачання сировинних матеріалів. URL: https://www.ukrinform.ua/rubric-world/3268248-es-i-kanada-rozpocali-strategicne-partnerstvo-z-postacanna-sirovinnih-materialiv.html?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 27.03.2025)
8. ЄС і Канада узгодили формальні рамки стратегічного партнерства у сфері постачання сировинних матеріалів за підсумками саміту ЄС-Канада, що відбувся 15 червня. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/3268248-es-i-kanada-rozpocali-strategicne-partnerstvo-z-postacanna-sirovinnih-materialiv.html> (дата звернення: 15.05.2025)
9. ЄС та Канада підписали угоду про вільну торгівлю. URL: https://www.bbc.com/ukrainian/politics/2016/10/161030_eu_canada_vc (дата звернення: 21.04.2025)

10. Канада планує долучитися до військового виробництва ЄС–NYT. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2025/03/20/novyna/svit/kanada-planuye-doluchytysya-vijskovoho-vyrobnyctva-yes-nyt> (дата звернення: 28.04.2025)
11. Канада та ЄС підписали угоду. URL: https://biz.ligazakon.net/news/174307_kanada-ta-s-pdpisali-ugodu (дата звернення: 25.03.2025)
12. Канада та ЄС розширюють військову співпрацю – як це вплине на країни. URL: <https://renews.com.ua/svit/kanada-ta-yes-rozshiruut-viiskovy-spivpraci-iak-ce-vpline-na-krayini/> (дата звернення: 26.04.2025)
13. Канада та ЄС спільно підтримуватимуть Україну. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-politics/3871540-kanada-ta-es-spilno-pidtrimuvatimut-ukrainu.html> (дата звернення: 28.03.2025)
14. Канада теж призупиняє Договір про звичайні збройні сили в Європі після виходу росії. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/3783999-kanada-tez-prizupinae-dogovir-pro-skorocenna-sil-u-evropi-pisla-vihodu-rosii.html> (дата звернення: 02.04.2025)
15. Кресан В. В. Зовнішньоекономічні відносини Канади в постбіполярний період. Кваліфікаційна робота. Ніжин, 2020. 69 с.
16. Кузьміна В. О., Заєць Є. Ю. Цінності Європейського Союзу: механізм захисту та сучасний стан. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021 № 10. С. 589–592.
17. Савицький В. Л., Клішевич Б. А., Гончаренко І. Ф. Організація державної (цивільної) охорони здоров'я та освіти в Канаді. *Вісник соціальної гігієни та організації охорони здоров'я України*. 2016. № 4 (70). С. 64 – 68
18. Сивак Т. О. «Правові механізми вирішення інвестиційних спорів відповідно до міжнародних договорів ЄС та держав-членів ЄС. Магістерська робота. Київ 2020. 101 с.
19. Фесик О. Категорія «м'яка сила» у дослідженнях міжнародних відносин. *Науковий вісник*. 2015. № 11. С. 196–209.

20. Як ЄС прагне досягти кліматичної нейтральності у понад 100 містах до 2030 року та які можливості є для України? URL: <https://ecoaction.org.ua/iak-es-prahne-klim-nejtralnosti.html> (дата звернення: 16.04.2025)
21. Agreement between the European Union and Canada establishing a framework for the participation of Canada in the European Union crisis management operations. *Official Journal of the European Union*. 01/12/2005. L315. P. 21–26.
22. Amy Verdun – EU-Canada Strategic Partnership: Ups and downs. 2019. P. 18–29.
23. Canada – European Union Digital Partnership. URL: <https://ised-isde.canada.ca/site/ised/en/canada-european-union-digital-partnership> (date of access: 12.04.2025)
24. Canada and EU boost their strategic digital partnership to address new challenges. URL: <https://www.canada.ca/en/innovation-science-economic-development/news/2024/02/canada-and-eu-boost-their-strategic-digital-partnership-to-address-new-challenges.html> (date of access: 20.04.2025)
25. Canada and the North Atlantic Treaty Organization. URL: https://www.international.gc.ca/world-monde/international_relations_relations_internationales/nato-otan/index.aspx?lang=eng (date of access: 09.04.2025)
26. Canada in talks with the EU to reduce US defense reliance. URL: <https://apnews.com/article/canada-defense-european-union-trump-f35-b2ced39c577c8dff6d3718007440db5c> (date of access: 06.05.2025)
27. Canada. United Nations Peacekeeping. URL: <https://peacekeeping.un.org/en/canada-0> (date of access: 01.04.2025)
28. Canada's New National Cyber Security Strategy. URL: <https://www.canada.ca/en/public-safety-canada/news/2025/02/canadas-new-national-cyber-security-strategy.html> (date of access: 15.04.2025)
29. Canada's response to the Russian invasion of Ukraine. URL: https://www.international.gc.ca/world-monde/issues_development-

enjeux_developpement/response_conflict-reponse_conflits/crisis-crisis/ukraine.aspx?lang=eng (date of access: 17.04.2025)

30. Canada-European Union Comprehensive Economic and Trade Agreement (CETA). URL: <https://chambers.com/articles/canada-european-union-comprehensive-economic-and-trade-agreement-ceta> (date of access: 11.04.2025)
31. Canada – European Union Digital Partnership. URL: https://ised-isde.canada.ca/site/ised/en/canada-european-union-digital-partnership?utm_source=chatgpt.com (date of access: 13.05.2025)
32. Canada-European Union Leaders' Meeting. URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2025/02/12/canada-european-union-leaders-meeting/> (date of access: 18.04.2025)
33. Canada-European Union Summit 2023 – Joint Statement. URL: <https://www.pm.gc.ca/en/news/statements/2023/11/24/canada-european-union-summit-2023-leaders-joint-statemen> (date of access: 09.04.2025)
34. Canadian donations and military support to Ukraine. URL: <https://www.canada.ca/en/department-national-defence/campaigns/canadian-military-support-to-ukraine.html> (date of access: 20.04.2025)
35. CETA overview - the 7 main parts of the agreement. European Commission, September 2017. URL: ec.europa.eu/ceta (date of access: 08.03.2025)
36. Chapnick, Adam. The Middle Power Project: Canada and the Founding of the United Nations. UBC Press, 2005. 210 p.
37. Comprehensive Economic and Trade Agreement between Canada, of the one part, and the European Union and its Member States, of the other part. URL: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-10973-2016-INIT/en/pdf> (date of access: 22.04.2025)
38. Erasmus to Erasmus+: history, funding and future. URL: <https://erasmus-plus.ec.europa.eu/about-erasmus/history-funding-and-future> (date of access: 10.04.2025)

39. EU and Canada boost their strategic digital partnership to address new challenges. URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_24_614 (date of access: 02.04.2025)
40. EU and Canada conclude negotiations for association to Horizon Europe URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_23_5952 (date of access: 12.04.2025)
41. EU and Canada forge Green Alliance for closer cooperation. URL: https://ieu-monitoring.com/editorial/eu-and-canada-forge-green-alliance-for-closer-cooperation/421711?utm_source=ieu-portal (date of access: 10.04.2025)
42. EU and Canada launch Digital Partnership to strengthen strategic cooperation. URL: https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/news/eu-and-canada-launch-digital-partnership-strengthen-strategic-cooperation?utm_source=chatgpt.com (date of access: 09.05.2025)
43. EU and Canada set up a strategic partnership on raw materials. URL: https://single-market-economy.ec.europa.eu/news/eu-and-canada-set-strategic-partnership-raw-materials-2021-06-21_en (date of access: 07.05.2025)
44. EU – Canada Comprehensive Economic and Trade Agreement (CETA) - 4th Meeting of the Joint Committee. URL: <https://www.international.gc.ca/trade-commerce/trade-agreements-accords-commerciaux/agr-acc/ceta-aecg/2024-02-09-joint-report-rapport-conjoint.aspx?lang=eng> (date of access: 13.04.2025)
45. EU-Canada relations. Topical Digest. November 2023. (date of access: 17.04.2025)
46. EU-Canada Summit 2023 - Joint Statement. URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/STATEMENT_23_6054
47. EU-Canada Strategic Partnership Agreement. URL: https://www.eeas.europa.eu/node/13529_en (date of access: 05.04.2025)
48. EU-UN strategic partnership on peace operations and crisis management. URL: https://www.eeas.europa.eu/eeas/eu-un-strategic-partnership-peace-operations-and-crisis-management_en (date of access: 03.04.2025)

49. Griller S., Obwexer W., Vranes E., *Mega-Regional Trade Agreements: CETA, TTIP, and TiSA: New Orientations for EU External Economic Relations*. Oxford: Oxford University Press. 2017. 362 p.
50. Joint Cooperation Committee Report on the State of the EU-Canada Relationship (2020-2022). URL: https://www.international.gc.ca/world-monde/international_relations-relations_internationales/can-eu_agreement-accord_can-ue-2022.aspx?lang=eng (date of access: 26.03.2025)
51. Julian Hinz, Carsten Philipp Brockhaus, Sonali Chowdhry, Hendrik Mahlkow and Vasundhara Thakur – An analysis of the implementation of the EU-Canada Comprehensive Economic and Trade Agreement (CETA). European Union, 2023. P. 1–27.
52. National Cyber Security Action Plan. 2019–2024. Budget 2018 Investments. P. 1–21.
53. National Cyber Security Strategy. Canada's Vision for Security and Prosperity in the Digital Age. 2018. P. 1–35.
54. Overview of the United Nations. URL: https://web.archive.org/web/20140228143554/http://www.canadainternational.gc.ca/prmny-mponu/canada_un-canada_onu/overview-survol/un-onu.aspx?lang=eng&menu_id=25 (date of access: 27.04.2025)
55. Priya Gauttam, Bawa Singh, Sandeep Singh, Shankar Lal Bika, Raghavendra P. Tiwari Education as a soft power resource: A systematic review. Том 10, Выпуск 1, 2024. P. 1–20.
56. Roopa Desai Trilokekar. International education as soft power? The contributions and challenges of Canadian foreign policy to the internationalization of higher education. Springer. 2010, Vol. 59. No. 2. P. 131–147.
57. Russia's war against Ukraine. URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/topics/russia-s-war-against-ukraine/> (date of access: 20.04.2025)
58. Sorenson, David S., and Pia Christina Wood. *The Politics of Peacekeeping in the Post-Cold War Era*. Routledge, 2005. 232 p. (date of access: 16.03.2025)

59. The EU-Canada agreement explained. URL: https://policy.trade.ec.europa.eu/eu-trade-relationships-country-and-region/countries-and-regions/canada/eu-canada-agreement/agreement-explained_en (date of access: 02.04.2025)
60. Transatlantic trade: Canada's deepening ties with the EU. URL: <https://aircargoweek.com/transatlantic-trade-canadas-deepening-ties-with-the-eu/> (date of access: 05.04.2025)

ДОДАТКИ

Додаток А

Вільям Лайон Маккензі Кінг – десятий прем'єр Канади
29 грудня 1921 – 29 червня 1926 р.

Джерело:

URL: <https://surl.lu/jdfyqg>

Додаток Б

Періодизація стратегічного партнерства між Канадою та Європейським Союзом

Період	Характеристика етапу	Ключові події
Колоніальний і домініональний (до 1945 р.)	Відсутність зовнішньополітичної самостійності Канади. Формування історичних та культурних зв'язків з європейськими країнами.	✓ Участь у Першій світовій війні; ✓ участь у Паризькій мирній конференції 1919 р.
Післявоєнний «атлантистський» етап (1945–1975 рр.)	Зміцнення зв'язків з Європою на основі НАТО, початок дипломатичної взаємодії, створення посольств.	✓ Створення НАТО (1949); ✓ модернізація канадських місій у Європі; економічне зближення
Інституційне зближення (1976–1995 рр.)	Початок договірно-правової співпраці з Європейським Співтовариством. Підписання перших рамкових угод.	✓ Рамкова угода 1976 р.; ✓ створення Спільного комітету співробітництва
Етап секторального поглиблення (1996–2008 рр.)	Активне підписання галузевих угод у сферах митної політики, науки, екології, освіти.	✓ Угода про науково-технічне співробітництво (1996); ✓ Угода про конкуренцію (1999); культурні ініціативи
Період стратегічного партнерства (2009 р. – дотепер)	Всеосяжне розширення співпраці на основі підписаних угод СЕТА та SPA. Реакція на глобальні виклики.	✓ Підписання СЕТА і SPA (2016); ✓ координація щодо України (з 2022 р.); запуск Цифрового партнерства (2024)

Додаток В

Основні угоди між Канадою та Європейським Союзом

Назва угоди	Рік підписання	Сфера дії
Рамкова угода між Канадою та ЄС	1976	Перша формалізована основа співпраці, економіка
Угода про вищу освіту та навчання	1995	Освіта, академічні обміни
Угода про науково-технічне співробітництво	1996	Наука, інновації
Угода про митне співробітництво	1998	Торгівля, митна політика
Угода про санітарні заходи	1998	Сільське господарство, безпека харчів
Угода про конкуренцію	1999	Регулювання ринку, бізнес
Угода про торгівлю алкогольними напоями	2004	Єдиний ринок, стандарти
Угода про врегулювання криз	2005	Безпека, гуманітарні операції
Угода про цивільну авіацію	2009	Безпека транспорту
CETA (Всеосяжна економічна та торговельна угода)	2016	Торгівля, інвестиції
SPA (Угода про стратегічне партнерство)	2016	Політика, безпека, культура, права людини

Додаток Г

Євросоюз і Канада підписали угоду про вільну торгівлю

Джерело:

URL: https://lb.ua/world/2016/10/30/349321_evrosoyuz_kanada_podpisali.html

Додаток Г

Канада відправила до України перші 4 броньовані машини з партії з 50

Джерело:

<https://svet.sme.sk/c/23449453/lidri-kanady-a-europskej-unie-sa-dohodli-na-prehlbovani-spoluprace.html>

Додаток Д

Лідери Канади та Європейського Союзу домовилися поглибити співпрацю

Джерело:

<https://www.pravda.com.ua/eng/news/2024/06/13/7460524/>